

Espinavell

1

Quatre carrers, als quatre punts cardinals. Els orígens del nucli d'Espinavell són de l'època moderna. A finals del segle XVII, a causa del creixement demogràfic i de l'augment de l'activitat ramadera a la contrada, va ser necessària la construcció d'una nova església, dedicada a la Mare de Déu de les Neus, als vessants del serrat de Sant Joan. Ben aviat, aquesta església fou el centre d'un petit nucli de cases organitzat en quatre carrers, seguint els quatre punts cardinals: a migjorn, el carrer d'Avall; a ponent, el carrer d'Enllà; a llevant, el carrer d'Ençà; i al nord, el carrer d'Amunt.

Camp d'en Quelet

2

Camps de conreu i prats de dall. La necessitat d'artigar la terra per fer-ne camps de conreu i prats de dall, ha creat un paisatge mosaic que, actualment, alterna espais oberts amb masses de bosc cada cop més abundants a causa de l'abandó de l'activitat agrària i la disminució de la pressió ramadera. Aquest fet ha comportat abandonar aquelles parcel·les que, a causa de la seva inclinació, mida i orientació, eren menys productives o bé eren més difícils de mecanitzar; en canvi, s'han mantingut les més planeres i grans, com és el cas dels camps situats a l'est del serrat de Sant Joan, els del pla del Trigolet al serrat de la Perdiu o les Moreres de Fabert. En aquests camps encara avui es conserven les cabanyes on hi guardaven les eines del camp i el fenc dallat i, alhora, servien d'aixopluc en cas de necessitat.

Coll Pregon

3

Camins d'exili. Coll Pregon, tal i com indica el seu nom, és un coll fàcil i còmode, essent el pas més baix entre la vall de Camprodon i el Vallespir. No és d'estranyar que aquest coll hagi estat testimoni del pas de ramats en el seu camí cap a les pastures d'hivern, de traginers, d'exèrcits, d'exiliats que fugien de la guerra, de contrabandistes... Potser la darrera i més dramàtica situació es va viure el febrer del 1939, quan milers de persones creuaren aquest coll, com varen fer també pel proper coll d'Ares, amb l'esperança de retornar ben aviat. Es pot afirmar que aquest coll va veure el final de la Guerra Civil Espanyola a Catalunya, quan les darreres tropes republicanes varen creuar-lo, el 13 de febrer del 1939, tres dies després d'haver-se declarat el final de la guerra.

Basses de coll Pregon

4

Basses, riquesa de vida. Als prats careners de la muntanya d'Espinavell i Fabert hi trobem un conjunt de basses, lligades a l'activitat ramadera, que tenen un paper molt important per a l'ecosistema i la biodiversitat de la zona. Es tracta de basses temporànies, aprofitades per abeurar-hi el bestiar i on altres animals hi troben aliment, refugi i zona de reproducció. Uns habitants curiosos d'aquestes basses són unes gambetes minúscules, de nom científic *Chirocephalus diaphanus*, de poc més d'un centímetre de llargada i de cos transparent. Aquests petits crustacis els trobem estacionalment, en grans concentracions, a l'interior de les aigües somes i tenen un cicle de vida molt breu, el temps suficient per reproduir-se i pondre els ous. Quan la bassa s'asseca, aquests ous poden romandre-hi durant mesos i eclosionar quan l'aigua hi retorni i les condicions climàtiques siguin favorables.

5

Serrat de la Perdiu

La perdiu xerra, una au escassa. Des de fa mil·lenis, el territori altimontà carener està destinat a l'activitat ramadera. S'hi van talar els boscos natius per convertir l'espai en pastures, aprofitades pel bestiar de juny a octubre, època en que es baixaven al fons de les valls o a les pastures hivernals del litoral. L'existència d'aquests espais oberts ha beneficiat algunes espècies de fauna salvatge, ja que, enmig de l'herba troben llavors, insectes i altre menjar necessari, abans que el fred i la neu de l'hivern les obliguin a cercar refugi i aliment als boscos situats a menor altitud. És el cas de les llebres (*Lepus europaeus*), l'isard (*Rupicapra pyrenaica*) o la perdiu xerra (*Perdix perdix*). Aquesta darrera espècie, és una au vulnerable i escassa. Ara bé, com a testimoni inequívoc de que en altres èpoques era força abundant, va donar nom al serrat de la Perdiu.

6

Basses de Puig Sec

Un lloc de pas d'aus viatgeres. Cada tardor i cada primavera, milers d'aus travessen el Pirineu en el seu viatge migratori entre Europa i Àfrica. Per tal de consumir menys energia en la seva migració, els ocells trien els passos més accessibles i de menor altitud. La migració és una estratègia de les aus que consisteix en desplaçar-se a zones de reproducció, a la primavera, i a les zones d'hivernada, a la tardor. Durant la primavera, a mesura que el fred va minvant a Europa, els desplaçaments es realitzen de sud a nord, en l'anomenada migració prenupcial. En canvi, durant la tardor, quan comença el fred, el desplaçament es fa a la inversa, de nord a sud. Algunes de les espècies d'ocells més fàcils d'observar en migració en aquest sector són les aus rapinyaires, com l'àliga marcenca (*Circaetus gallicus*), l'aligot vesper (*Pernis apivorus*) o el milà negre (*Milvus migrans*).

7

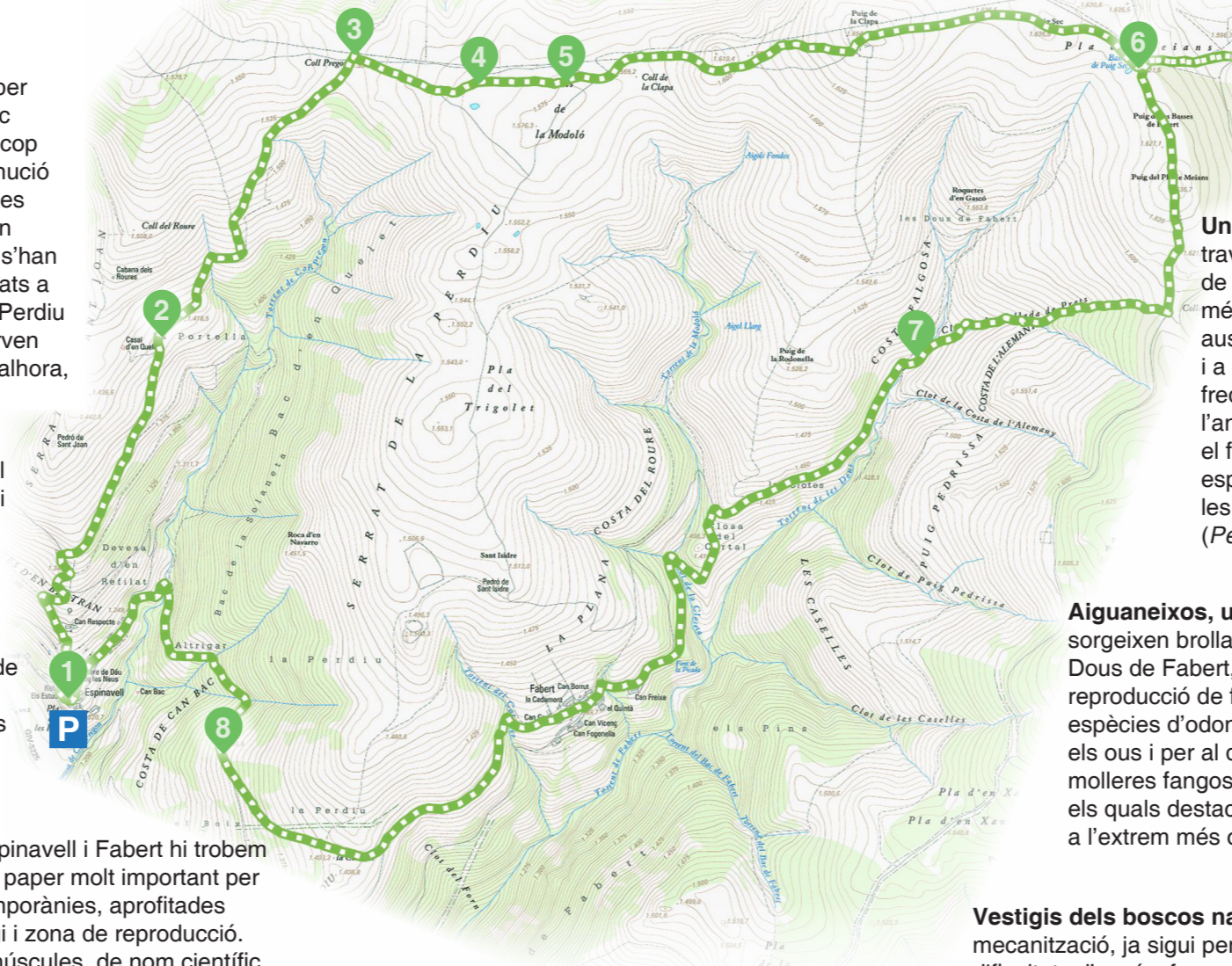
Les Dous de Fabert

Aiguaneixos, un tresor per a la vida. En diferents punts del vessant sud de Puig Sec, sorgeixen brolladors d'aigua que són l'origen del torrent de les Dous. Es tracta de les Dous de Fabert, surgències que formen zones humides de gran valor ecològic per a la reproducció de fauna, com és el cas de la granota roja (*Rana temporaria*) i d'algunes espècies d'odonats (espiadimonis i libèl·lules), que necessiten zones humides per pondre els ous i per al desenvolupament de les seves larves. En períodes més secs, aquestes molleres fangoses són fàcils de reconèixer pels matolls herbacis del gènere *Carex*, entre els quals destaca el *C. cespitosa*, una espècie que a la península Ibèrica només es troba a l'extrem més oriental del Parc Natural i a la comarca navarresa del Bortziri.

8

Costa de Can Bac

Vestigis dels boscos natius. Els camps de conreu situats a l'obaga i en zones de més difícil mecanització, ja sigui per les petites dimensions de la parcel·la, la inclinació del terreny o les dificultats d'accés, foren els primers en ser abandonats. Les moltes feixes i algunes barraques que trobem pel mig del bosc, així ho testimonien, com els matollars que hi creixen. Amb el temps el bosc ha tornat a ocupar l'espai que li pertoca. Es tracta de boscos caducifolis, principalment freixenedes i avellanedes amb roures, bedolls, gatsaules i cirerers aïllats. Els molts plançons de roure que trobem escampats pel sotabosc ens indiquen una clara tendència a esdevenir, amb els anys, les rouredes originals.

Paisatges ramaders

El paisatge actual de la muntanya ripollesa no es pot entendre si no es tenen en compte els canvis molt profunds que ha provocat en la vegetació la ramaderia tradicional. De forma natural, se suposa que tota la comarca podia estar coberta de boscos, amb l'excepció de les zones més altes, ben per sobre dels 2000 metres. Però des de fa segles hi ha grans extensions de prats a les muntanyes, en sectors on es podrien fer boscos. Els Pirineus ripollesos més orientals, per damunt d'Espinavell, són un bon exemple d'aquesta situació.

Ovella ripollesa

Els boscos ja es van començar a cremar i tallar fa uns quants milers d'anys, amb l'objectiu d'estendre els terrenys de pastura del bestiar domèstic, i aquesta transformació es va consolidar l'edat Mitjana i els segles posteriors, èpoques en què els Pirineus van assolir una densitat de població humana important. L'economia ramadera es basava en la transhumància, desplaçaments estacionals de grans ramats (sobretot d'ovelles) que passaven l'estiu al capdamunt de les muntanyes i quan arribava el fred es movien cap a la costa i les grans planes interiors, seguint els anomenats camins ramaders o carrerades. Fins al segle passat, el que antigament era un paisatge de boscos amb illes de prats a les zones més altes s'havia convertit en un mar de pastures amb unes quantes illes de bosc. Actualment la tendència és la contrària, perquè la quantitat de bestiar sovint no és suficient per mantenir a ratlla l'avanç dels matollars i dels arbres.

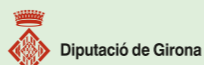

Normes i consells

- Als centres i punts d'informació us informaran i orientaran per tal de planificar una bona visita al Parc.
- Practicar senderisme és la millor manera de conèixer el Parc. Per a la vostra seguretat, seguïu els camins senyalitzats, aneu ben equipats per a la marxa i preveïeu la possibilitat que faci mal temps.
- Estem en un espai de ramaderia extensiva. Les tanques, filats i vailets són fonamentals perquè els pastors no perdin el seu bestiar. Cal tancar-los sempre que se'n creui un.
- El gos és benvingut al Parc, però pot ser perjudicial per al bestiar i la fauna salvatge que poden veure'l com a un depredador. Per això cal dur-lo lligat. Compte! A les Reserves naturals de França frontereres amb el parc, els gossos estan prohibits.
- Mantinent una distància prudencial amb el bestiar i la fauna salvatge, evitem interferències indesitjades.
- No és permès acampar ni fer foc a dins el Parc Natural. Cal endur-nos totes les deixalles que generem, tant orgàniques com inorgàniques, paper higiènic inclòs. Entre tots mantindrem el Parc ben net.
- No es pot fer volar drons. Al Parc hi ha moltes espècies que nidifiquen a terra i es poden veure afectades per la presència de drons.
- No es permet circular amb vehicles motoritzats fora de carreteres i pistes obertes a la circulació. Respecteu la senyalització i aparqueu als llocs habilitats.
- La recol·lecció no és permesa dins del Parc Natural. Hi ha moltes espècies protegides, algunes de les quals estan amenaçades.

Crèdits

Fotografies: Arxiu Parc Natural de les Capçaleres del Ter i el Freser
Il·lustracions: Toni Llobet
Text: Associació Alt Ter i Pere Aymerich
Disseny i maquetació: Associació Alt Ter

Data d'edició: Novembre 2020

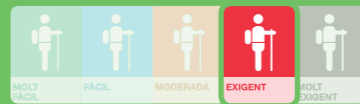
Espinavell - Coll Pregon Coll de la Clapa - Fabert

Itinerari interpretatiu

10,5 km 3 h 50 min +585 m

Dificultat (SENDIF):

Descripció

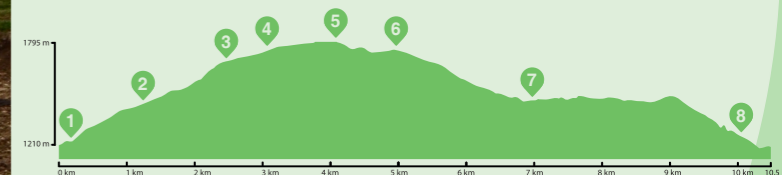
Itinerari per terrenys oberts de pastura amb vistes al Costabona i al massís del Canigó. Al llarg del recorregut es passa per basses i aiguaneixos, oasis de biodiversitat.

Iniciem la ruta al petit poble d'Espinavell. Caldrà prendre el costerut carrer d'Amunt per deixar enrere les cases i entrar al regne dels prats. És un espai exclusivament ramader on s'aprofiten els vessants assolats de la muntanya com a prats de dall i zones de pastura. Un cop assolit coll Pregon l'itinerari comença la seva part més panoràmica ja que durant gaire bé 3 quilòmetres carenem entre la vall de Camprodon i l'Alt Vallespir.

Passades les basses de coll Pregon, el coll de la Clapa i voltat pel vessant sud el Puig de la Clapa, arribem a les basses de Puigsec, en plena collada. Des d'aquest punt podem veure la propera torre medieval del Mir. Davallem en direcció a la Collada de Prats i des d'aquesta, baixem directament, entre el prat i el límit del bosc, a les Dous de Fabert, uns aiguaneixos molt interessants. A partir d'aquestes un camí ample ens conduirà fins al veïnat de Fabert, tot fent a mig camí una drecera senyalitzada.

Creuat Fabert, seguim sense pèrdua el camí ample que ens condueix a través del bosc fins a Espinavell, punt d'inici i final de l'itinerari.

Altimetria

Marques a seguir:

Com arribar-hi?

Tren de la línia R3 (Barcelona-Puigcerdà). Baixarem a Ripoll. Des de Ripoll agafarem el bus de línia fins a Molló i el nucli d'Espinavell.

Des de Camprodon, passat Molló, anirem en direcció a coll d'Ares per la C-38 i trencarem en direcció a Espinavell agafant la carretera GIV-5225.

@pnterfreser

@PNTerFreser

667116811

<http://parcsnaturals.gencat.cat/ca/ter-freser>
pnterfreser.tes@gencat.cat

